

INNOVATIE BINNEN DE RECHTSPRAAK

Overall in het land bedenken rechters en andere professionals manieren om hun werk beter te laten aansluiten bij de behoeften van de samenleving. De Rechtspraak experimenteert met deze ideeën in de vorm van innovatieve pilots. Daarbij staat altijd de rechtzoekende centraal. In deze flyer presenteren wij een overzicht van de lopende pilots. We onderscheiden vier stromingen:

EENVOUDIGE CIVIELE PROCEDURE, waarbij de focus ligt op snelle, toegankelijke en betaalbare rechtspraak voor civiele geschillen,

MULTIPROBLEMATIEK/WIJKRECHTSPRAAK, een stroming die tot doel heeft om effectief bij te dragen aan het oplossen van uiteenlopende, meervoudige problemen van mensen in de wijk,

SCHULDENAANPAK, een aanpak om schuldenproblematiek terug te dringen, en

COMPLEXE ECHTSCHEIDINGEN, gericht op het verminderen van conflicten als mensen uit elkaar gaan.

In deze flyer worden de vier stromingen toegelicht en bijbehorende pilots uitgelicht.

EENVOUDIGE CIVIELE PROCEDURE

In deze pilots ligt de focus op een eenvoudige civiele procedure voor een overzichtelijk civiel probleem. Het doel is snelle, toegankelijke en betaalbare rechtspraak voor civiele geschillen. Partijen kiezen samen voor een eenvoudige procedure op basis van artikel 96 Rechtsvordering. De rechter onderzoekt samen met partijen of ze er onderling uit kunnen komen. Lukt dat niet? Dan hakt de rechter alsnog de knoop door. Een deel van de meerwaarde van de pilots is erin gelegen dat zij ervoor zorgen dat maatschappelijke conflicten die anders niet bij de rechter zouden komen, nu wel door de rechter worden behandeld. Voor deze zaken wordt voor particulieren een lager griffierecht gerekend, €40,50 - €42,50 per partij.

Rotterdamse regelrechter – rechtbank Rotterdam

Burgers en bedrijven kunnen een juridisch relatief eenvoudig civiel geschil aan de Regelrechter van de rechtbank Rotterdam voorleggen. De meeste zaken bij de Regelrechter gaan over WWW-zaken: Wonen (huur- en burengeschillen), Werken (arbeidsconflicten), Winkelen (consumentenzaken). Er wordt ook geëxperimenteerd met zaken waarin burgers die een schadevordering op de gemeente Rotterdam hebben en die door de gemeente wordt afgewezen, die vordering aan de Regelrechter kunnen voorleggen. Het gaat hierbij om zaken met een schadebedrag van maximaal 5.000 euro.

Wim Wetzels, regelrechter: *“Bij de regelrechter staat het goede gesprek voorop. Als rechter geef je tijdens zo’n gesprek aan wat het wettelijk kader is en help je de partijen om te komen tot een gezamenlijke oplossing. Vaak komen mensen er dan zelf uit. Maar soms is het nodig om op een klein punt een beslissing te nemen om de boel vlot te trekken. En lukt het de partijen helemaal niet om eruit te komen? Dan hak ik met een vonnis de knoop door. Alle afspraken die partijen met elkaar maken worden vastgelegd en zijn afdwingbaar. Dat kan alleen als de rechter eraan te pas komt.”*

Bekijk [hier](#) een toelichting van Wim Wetzels over de Rotterdamse Regelrechter
[Lees hier meer over de Rotterdamse regelrechter](#)

Wijkrechter Den Haag – rechtbank Den Haag

De wijkrechter van de rechtbank Den Haag richt zich op civiele geschillen tussen inwoners in de wijk. De meeste zaken gaan over burenruzies, overlast, woninggebreken en VvE-geschillen. Uitgangspunt in deze pilot is om zittingen bij mensen thuis te laten plaatsvinden.

Wijkrechter Jerzy Luiten op huisbezoek in Den Haag [Foto: Arie Kievit]

[Kijk en luister naar Jerzy Luiten in een video over de wijkrechter](#)
[Lees hier meer over de Wijkrechter Den Haag](#)

EENVOUDIGE CIVIELE PROCEDURE

Overijsselse Overlegrechter – rechtbank Overijssel

De Overijsselse Overlegrechter behandelt onder andere geschillen die gaan over burenruzies, consumenten, geldvorderingen, schades, huur of arbeid.

De Overlegrechter bezoekt samen met een juridisch medewerker regelmatig de locaties waar de problemen zich afspelen. Na een locatiebezoek wordt de zaak ter plaatse of in de rechtbank verder met partijen besproken.

Overlegrechter Erik Koster: *“Een burenruzie kent vele aanleidingen en diepere oorzaken. Voorkom dat het te lang duurt en neem samen contact op met de Overijsselse Overlegrechter. Die verschaft snel duidelijkheid [...] We doen er alles aan om binnen 4 weken een zitting te houden. Dan kan één van mijn collega’s of ik met de partijen in gesprek. Processtukken zijn niet nodig, want je kunt komen om zelf je verhaal te doen. Zonodig komen we ter plaatse kijken. Het mooiste is als partijen er samen uitkomen, maar als het moet hakt de rechter de knoop door. Dan is er snel duidelijkheid voor iedereen.”*

In een [vlog](#) van rechtbankpresident Bart van Meegen legt Erik Koster uit wat de overlegrechter allemaal doet.

[Lees hier nieuws over de Overijsselse Overlegrechter](#)

[Lees hier meer over de Overijsselse Overlegrechter](#)

MULTIPROBLEMATIEK – WIJKRECHTSPRAAK

Het doel van de pilots wijkrechtspraak is om effectief bij te dragen aan het oplossen van uiteenlopende, meervoudige problemen van mensen in bepaalde wijken. Daarmee wordt ook de veiligheid, de leefbaarheid en het maatschappelijk welzijn in die wijken verbeterd.

In deze pilots wordt integraal wordt gekeken naar de verschillende problemen (en rechtszaken) van iemand die bij de rechter komt. Er wordt hulp geboden aan buurtbewoners met problemen op twee of meer leefgebieden (bijvoorbeeld schulden, huisvesting, verslaving). Door een integrale en gecoördineerde aanpak wordt gezocht naar een duurzame oplossing, de rechter kijkt welke beslissingen nodig zijn om de problemen effectief aan te pakken. Binnen deze pilots werkt de rechtspraak nauw samen met andere professionele instanties (zoals het OM, gemeentes, advocatuur, wooncorporaties, GGZ en hulpverlening). Deze pilots zetten in op een actieve rol van de rechter: regie met gezag.

Community court/ wijkrechtbank Eindhoven – rechtbank Oost-Brabant

Onder regie van een rechter werken organisaties zoals de gemeente, de politie, het Openbaar Ministerie, advocatuur, reclassering en diverse hulpverleningsinstanties in de wijkrechtbank Eindhoven samen aan zaken van betrokkenen met multiproblematiek. De betrokkene moet in de wijkrechtbank actief aan de slag met zijn problemen. Ketenpartners werken samen om de problemen van betrokkenen in diverse leefgebieden samen met hem/haar/het gezin op te lossen. De wijkrechtbank stimuleert op die manier dat betrokkenen hun leven op orde brengen, aan herstel werken voor henzelf en de buurt, het eventuele slachtoffer onder ogen komen, een dagbesteding zoeken en iets doen aan mogelijke schulden. Er wordt gezamenlijk gezocht naar duurzame oplossingen waardoor de kans kleiner wordt dat iemand verder in de problemen raakt of nogmaals in de fout gaat. De wijkrechtbank Eindhoven behandelt zaken van verdachten van een (licht) strafbaar feit die kampen met diverse problemen. Ook worden er schuldenzaken behandeld, waarbij het gaat om zaken van mensen die bijvoorbeeld hun zorgpremie niet hebben betaald en andere problemen hebben.

Rechtbankpresident Patricia Messer-Dinnissen: *“In de wijkrechtbank staat de mens achter de rechtszaak centraal en niet het strafbare feit, zoals in de traditionele strafrechtspleging. Op die manier wordt de rechtspraak effectiever ingezet”*

Burgemeester John Jorritsma: *“Alleen straffen helpt niet. We moeten daarnaast kijken hoe we mensen perspectief kunnen bieden, ook om nieuwe problemen te voorkomen en het vertrouwen van burgers terug te winnen. Daarom is de aanpak van de wijkrechtbank ook zo uniek en ben ik blij dat het hier in Eindhoven is geland: zodat mensen weer op het rechte pad worden geholpen en daar ook blijven.”*

[Kijk hier naar de video](#) en [lees hier meer over de Wijkrechtbank Eindhoven](#)

Huis van het recht – rechtbank Limburg

Het Huis van het Recht is een initiatief van gemeente Heerlen, rechtbank Limburg en het Juridisch Loket. Ook het Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, de woningcorporaties en de Heerlense sociale buurt- en expertiseteams hebben zich aangesloten. In het Huis van het Recht is ruimte om multiproblematiek met ketenpartners duurzaam aan te pakken. Het gaat om samenwerking en verbinding tussen het sociale en het juridische domein. Mensen worden geholpen om de juiste weg te vinden naar de hulpverlenende organisaties. Door hulp en

MULTIPROBLEMATIEK – WIJKRECHTSPRAAK

advies op maat wordt verdere escalatie van de problemen voorkomen. Heerlen is voor de duur van deze pilot aangewezen als zittingslocatie van de rechtbank Limburg. [Lees hier hoe de eerste zitting in het Huis van het Recht ging](#)

Bob Hoekstra (rechter) en Sonja Smits-Rijs (griffier) in de Bernardinuskapel, de zittingslocatie in Heerlen

Wijkrechtspraak op Zuid – rechtbank Rotterdam

Wijkrechtspraak op Zuid is een samenwerkingsverband van de rechtbank Rotterdam, het Openbaar Ministerie, de advocatuur, de gemeente Rotterdam (wijkteam) en politie. Daarnaast is er nauw contact met veel andere instanties in Rotterdam zoals het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond, de reclassering en Veilig Thuis. Het project richtte zich op de wijken Hillesluis, Bloemhof en is uitgebreid met de wijken de Afrikaanderwijk, Feijenoord en Vreewijk. Doelgroep van het project zijn kwetsbare bewoners met problemen op meerdere leefgebieden uit die wijken bij wie een zekere bereidwilligheid is om mee te werken aan hulpverlening. Instroom vindt voornamelijk plaats via ZSM, maar ook via het wijkteam worden bewoners aangemeld. Het gaat niet altijd om strafbare feiten. Anderzootige zaken die tot nu toe zijn ingestroomd zijn onder andere een verzoek tot echtscheiding, een verzoek tot benoeming van een beschermingsbewindvoerder en een faillissementsaanvraag.

Iedere zaak wordt kort voor de zitting uitvoerig besproken in een multidisciplinair overleg (MDO), waarbij betrokken hulpverleners, maar ook de advocaat en – indien het gaat om een strafzaak – de officier van justitie, hun visie op de bewoner en diens persoonlijke omstandigheden bespreken. Op het MDO wordt een plan van aanpak rondom de bewoner gemaakt en besproken wat er aan de rechter kan en moet worden voorgelegd. De rechter krijgt de zaken vervolgens op een zodanige manier voorgelegd dat de beslissingen die de rechter moet nemen, de bewoner werkelijk helpen bij het oplossen van zijn multiproblematiek. Voor de Rechtspraak betekent dit dat er wordt samengewerkt in het project, maar dat de rechter (uiteraard) niet samenwerkt met de ketenpartners op zaakniveau. Aan de onafhankelijke positie van de rechter wordt niet getornd.

Om de benadering laagdrempelig te houden vinden zittingen plaats in het Huis van de Wijk Hillelvet, dat precies tussen de wijken Bloemhof en Hillesluis ligt.

Jacqueline Frima, regierechter wijkrechtspraak: *“Vaak zien wijkteams dat er in gezinnen meerdere problemen spelen. Als voorbeeld noem ik een gezin met drie kinderen waarvan de moeder alleenstaand is. Er dreigt een huisuitzetting, er zijn schulden, de kinderen spijbelen en er is ruzie over de omgangsregeling met de vader. Wat we met wijkrechtspraak hopen te organiseren is dat het wijkteam de ‘problemen’ van het gezin bundelt en dat er binnen de keten afstemming plaatsvindt om te werken aan integrale oplossingen. Ook de beslissingen van rechters kunnen daaraan bijdragen. Belangrijk in dit project is strakke regie, goede afstemming en van elkaar weten wat je doet.”*

Bekijk de [informatieve film](#) voor de bewoners over wijkrechtspraak.

[Lees hier meer over wijkrechtspraak op Zuid](#)

MULTIPROBLEMATIEK – WIJKRECHTSPRAAK

Aanpak huiselijk geweld – rechtbank Rotterdam

Het doel van de pilot 'Aanpak huiselijk geweld' is het meer integraal behandelen van lichte huiselijk geweldzaken door strafzaken te combineren met civiele zaken in zogeheten combi-zaken op een huiselijk geweldzitting (bv. gezag en omgang, ondertoezichtstelling, echtscheiding). De rechtbank werkt met themazittingen, waar huiselijk geweld en samenhangende kwesties door één rechter worden behandeld. De problemen kunnen dan snel en in onderlinge samenhang worden opgelost. Deze pilot is recentelijk afgerond en de rechtbank heeft besloten een nieuwe werkwijze in te voeren. De nieuwe werkwijze behelst een dagelijkse themazitting huiselijk geweld, waarbij 1 zitting in de week wordt gebruikt om zaken te combineren. Op de andere 4 zittingen staan alleen de strafzaken huiselijk geweld, maar wordt wel extra tijd ingepland om de achterliggende problematiek te bespreken. Voor zover huiselijk geweldzaken hebben plaats gevonden in de wijken die onderdeel zijn van de pilot 'Wijkrechtspraak op Zuid' worden die zaken in het Huis van de Wijk behandeld. Overige zaken worden op de rechtbank behandeld.

"Wij denken dat de rechter zo ook beter in staat is om de verdachte van huiselijk geweld voorwaarden op te leggen. Bijkomend voordeel van zo'n themazitting is dat de gezinsleden maar één keer in spanning zitten omdat ze naar de rechter moeten." **zegt rechter Erik-Jan Stalenberg.**

[Kijk hier de video over aanpak huiselijk geweld](#)

Buurtrechter Venserpolder – rechtbank Amsterdam

De Buurtrechter Venserpolder is een initiatief van de rechtbank Amsterdam en de gemeente Amsterdam en maakt deel uit van het programma Weerbare Mensen, Weerbare Wijken. De Amsterdamse wijk Venserpolder is een van de wijken waar relatief veel bewoners te maken hebben met een stapeling van problemen. Ze zijn bijvoorbeeld werkloos, hebben soms schulden en kampen met psychische of lichamelijke problemen. Niet zelden spelen ook problemen in de relatie of met de kinderen een rol of is sprake van (kleine) criminaliteit, zoals diefstal, mishandeling of gering drugsbezit. Wanneer de problemen leiden tot een gang naar de rechter, zal de buurtrechter, meer dan in een gebruikelijke rechtszaak, alle problemen in samenhang met elkaar bekijken. Samen met de wijkbewoner én alle instanties die rond hem of haar actief zijn, gaat de Buurtrechter op zoek naar een effectieve en duurzame oplossing.

Daarnaast richt de buurtrechter zich op vroegtijdige interventies bij een huiselijk conflict (met als uitkomst een niet-strafrechtelijke afdoening) of om de voortgang van een hulpverleningstraject te bevorderen.

[Lees hier meer over Buurtrechter Venserpolder](#)

SCHULDENAANPAK

De Rechtspraak wil een betere aanpak voor mensen met probleemschulden. Deze pilots bouwen voort op het [visiedocument Rechtspraak en Schulden \(2019\)](#). Ze zijn gericht op het oplossingsgericht werken door de rechter op dit terrein. Met nieuwe instrumenten wordt geprobeerd mensen eerder hulp te laten zoeken om van hun schulden af te komen en te voorkomen dat zij nieuwe schulden maken. De rechter ziet in veel zaken dat mensen last hebben van (beginnende) schuldenproblematiek. Door de vroegsignalering kan er effectieve professionele schuldhulpverlening worden aangeboden en samen met de schuldenaar worden gewerkt aan een schuldenvrije toekomst.

Lees [hier](#) het artikel 'eerste hulp bij schulden' in Rechtspraak Magazine.

Schuldenrechter Den Haag en Rotterdam – rechtbank Den Haag en rechtbank Rotterdam

Dit project loopt bij de rechtbanken Den Haag en Rotterdam. Als bij de voorbereiding of op een zitting blijkt dat één van de partijen te kampen heeft met probleemschulden, kan binnen het project de schuldenrechter de hulp van een schuldenfunctionaris worden ingeroepen. Dat is een juridische medewerker van de rechtbank die speciaal is opgeleid om mensen met schulden verder te begeleiden. Samen met de schuldenfunctionaris wordt bekeken of voor de schuldenaar een passend traject bij schuldhulpverlening mogelijk is. Ook via andere innovatieve maatregelen wordt in het project de schuldenrechter bekeken hoe een schuldenvrije toekomst voor schuldenaren weer binnen bereik komt.

[Kijk hier de video van schuldenrechter](#)

Lees hier meer over [de schuldenrechter in Den Haag](#) en hier meer over [de schuldenrechter in Rotterdam](#)

Schuldenloket – rechtbank Limburg

Het Schuldenloket is een initiatief van rechtbank Limburg en is tot stand gekomen in samenwerking met de Kredietbank Limburg, Plangroep, de gemeenten Weert, Roermond, Sittard-Geleen, Heerlen en Maastricht. Rechters kunnen vanuit alle rechtsgebieden burgers naar het Schuldenloket doorverwijzen als in de rechtszitting blijkt van een (mogelijke) schuldenproblematiek. De rechter kan iemand vanuit de zitting doorverwijzen naar de schuldenfunctionaris. De schuldenfunctionaris is een medewerker van de rechtbank. Die gaat vervolgens met de betrokkene in gesprek. Het doel is om een afspraak met de schuldhulpverlening van de woonplaats van betrokkene te maken.

[Lees hier meer over het Schuldenloket](#)

SCHULDENAANPAK

Schuldenaanpak rechtbank Gelderland

In dit project van de rechtbank Gelderland worden mensen met schulden die een rechtszaak hebben, gekoppeld aan een schuldhulpverlener van de gemeente. Verder worden ondernemers met schulden gekoppeld aan de juiste instantie. De pilot met de gemeentes Arnhem, Nijmegen, Ede en Apeldoorn wordt uitgebreid naar alle 51 gemeentes in het arrondissement Gelderland.

Bron foto: Rechtspraak Magazine

Zorgverzekeraar Experiment 96 Rv – rechtbank Amsterdam

Deze pilot van de rechtbank Amsterdam richt zich op een goedkopere en effectievere procedure bij betalingsachterstanden van de zorgpremie van zorgverzekeraar Achmea. De pilot is bedoeld voor verzekerden uit Amsterdam met een betalingsachterstand boven de € 500,- waarbij nog geen schuldhulpverleningstraject loopt. De rechtbank nodigt de verzekerden per brief, Whatsapp en e-mail uit voor de zitting. Op zitting is naast de zorgverzekeraar ook de Schuldhulpverlening aanwezig om te helpen een realistische betalingsregeling te treffen.

Als tijdens de zitting aan de orde komt dat er meer schulden spelen, kan de gedaagde in gesprek gaan met de schuldhulpverlener en zich desgewenst direct aanmelden.

Projectleiders Sjaak Schouten en Mette Jöbsis: *“We merken dat mensen de zitting met beide handen aangrijpen om uit de schulden te komen”.*

Zorgverzekeraar rolzitting – rechtbank Midden-Nederland

De rechtbank Midden-Nederland organiseert speciale zittingen voor mensen die een betalingsachterstand bij hun zorgverzekeraar hebben. Hierbij zijn, naast de schuldenaar, ook onder meer de schuldhulpverlening van de gemeente, deurwaarders en incassopartijen betrokken. Door de handen ineen te slaan wordt geprobeerd meteen duidelijkheid te geven en mensen met problematische schulden verder te helpen.

[Lees hier meer over zorgverzekeraar rolzitting](#)

COMPLEXE ECHTSCHEIDINGEN

In 2016 is het [Visiedocument](#) Rechtspraak over echtscheidingen met kinderen gepubliceerd. Nog te vaak vormt een echtscheiding het begin van een felle strijd die soms jaren kan duren. Regelmatig worden kinderen de inzet van de strijd. De Rechtspraak wil zich inzetten voor initiatieven die eraan bijdragen dat scheidingen minder conflicten opleveren en waarbij kinderen niet beschadigd worden. Een aantal rechtbanken en gerechtshoven experimenteert al geruime tijd met een andere aanpak van problematische scheidingen, om de schade voor de kinderen zoveel mogelijk te beperken.

Procedure gezamenlijke toegang ouders (PGTO) – Regiolabs (rechtbanken Den Haag en Oost-Brabant)

De procedure gezamenlijke toegang ouders bij de rechtbank Den Haag en Oost-Brabant, is een procedure waarin ouders van minderjarige kinderen zich samen met één deelnameformulier tot de rechter kunnen wenden bij onderlinge familierechtelijke juridische geschillen. Ouders worden in die procedure aangehouden om samen aan een oplossing te werken. De procedure is bedoeld voor ouders die uit elkaar willen gaan of al uit elkaar zijn, maar bij wie het niet lukt om afspraken met elkaar te maken over alle onderwerpen. Zoals over de zorg over de kinderen, alimentatie of verdeling van het huis. De proef is bedoeld voor ouders met kinderen jonger dan 18 jaar.

[Lees hier meer over gezamenlijke toegang ouders](#)

Deelgeschillenrecht pilot – rechtbank Gelderland

De rechtbank Gelderland werkt met een nieuwe vorm van laagdrempelige en snelle rechtspraak met de Deelgeschillenrechter in Familiezaken. De kern van deze procedure is dat partijen één relatief eenvoudig deelgeschil – wat in de weg staat van het bereiken van een totaalregeling – versneld kunnen voorleggen aan de deelgeschillenrechter.

[Lees hier meer over de deelgeschillenrechter in familiezaken](#)

[Lees hier meer over de Gelderse deelgeschillenrechter](#)